

NOUA COORDONATĂ A COOPERĂRII EUROATLANTICE – INIȚIATIVA SMART DEFENCE

NEW DIRECTION COOPERATION IN TRANSATLANTIC OPERATION – SMART DEFENCE INITIATIVE

Dr. Mihai-Ștefan DINU*

La începutul celui de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea scena internațională cunoaște transformări severe, pe fondul schimbărilor strategice inițiate în special de actorii internaționali implicați în competiția pentru resurse energetice, după o perioadă de criză financiară care a dus la planificarea unor bugete de austeritate. Această stare de austeritate a avut implicații și asupra bugetelor de apărare, în special pentru statele europene. De aceea s-a simțit necesară lansarea unei noi inițiative în domeniul apărării, inițiativă care să sprijine sectorul de apărare european prin intermediul colaborării în cadrul instituțional mai larg al NATO. Considerăm că această nouă inițiativă, Smart Defence, redeschide, pe o nouă direcție dezvoltarea relațiilor transatlantice.

Cuvinte cheie: SUA; UE; Uniunea Europeană; Europa; apărare; armament; România; Smart Defence; Pooling & Sharing.

The XXIst century beginning brought severe transformations on the background of strategic changes initiated by the major actors involved in the energetic resources competition, after a financial crisis that lead to austerity budgets planning. This fact affected the defence budgets also, especially those of European countries. That is why at the Chicago NATO Summit a new defence initiative was launched, an initiative that would support European defence sector through collaboration in the wider framework of NATO. In our opinion this new initiative – Smart Defence – will reopen on new basis the development of transatlantic relations.

Keywords: USA; EU; European Union; Europe; defence; armament; Romania; Smart Defence; Pooling & Sharing.

---

* Mihai-Ștefan DINU, doctor în Științe Militare, este cercetător științific în cadrul Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, România. E-mail: mihaistdinu@yahoo.co.uk.

Introducere

Noul context internațional a devenit, în special după declanșarea crizei financiare din 2008, din ce în ce mai complicat. Concurența pentru resurse s-a întesit, ecurile Primăverii Arabe sau transformat într-un sângeros război civil pentru Siria, iar actorii internaționali importanți se adaptează diferit noilor condiții. SUA planifică mutarea efortului strategic major dinspre Atlantic spre Pacific pe fondul întăririi pozițiilor Chinei și Rusiei în regiune, China își continuă cursa pentru acumularea de resurse energetice în același timp cu transformarea Armatei și a echipamentelor sale militare, în timp ce Rusia își consolidează, pe baza resurselor financiare provenite din valorificarea resurselor energetice naturale și a metalelor prețioase și rare de care dispune teritoriul său o poziție de forță atât față de statele europene cât și față de SUA. La rândul lor, statele europene trebuie să facă față unor situații din ce în ce mai dificile, pe fondul bugetelor de austeritate impuse de criza financiară, situații care au scos la iveală, mai mult ca niciodată diferențele de opinii existente în cadrul Uniunii Europene, majoritatea pe fondul justificărilor legate de suveranitatea statelor membre.

Cadrul strategic al lansării inițiativei Smart Defence

Așa cum a reieșit din analizele studiilor preliminare¹, actualul cadru strategic este rezultatul acțiunilor strategice ale marilor actori internaționali angrenați în competiția pentru resurse energetice, indiferent că aceștia își susțin acțiunile de consolidare a pozițiilor deținute în această competiție, așa cum este cazul SUA, al Rusiei sau Chinei, fie că își doresc ocuparea unei poziții mai solide, într-un areal mai extins, așa cum este cazul Franței și Germaniei, în cazul acesteia din urmă în special în cadrul Uniunii Europene.

În condițiile în care pozițiile strategice ale SUA par a suferi presiuni din ce în ce mai mari din partea Chinei și Rusiei, în special în Oceanul Indian, Oceanul Pacific și Oceanul Arctic, administrația de la Washington a decis transferarea efortului strategic major spre zona Oceanului Pacific. Astfel din această zonă SUA își pot consolida controlul pe direcțiile de dezvoltare strategică alese în principal de Rusia și China. În ceea ce privește China interesul SUA este dublu motivat, pe de o parte de controlarea direcțiilor strategice ale Chinei, pe de altă parte de obținerea unei prezențe mai accentuate în zona Mării Chinei de Sud, în a cărei platformă maritimă s-au

¹ Mihai-Stefan DINU, Tendințe strategice ale actorilor internaționali importanți în 2011, în Impact Strategic, Nr. 1/2012, Editura UNAP, 2012

descoperit relativ recent importante zăcămintele de hidrocarburi, zona litorală presupunându-se pe baza studiilor geologice preliminare că ar fi bogată în gaze de șist².

Pe fondul acestor calcule strategice la care se adaugă costurile operațiilor din Libia dar și reducerea din ce în ce mai consistentă a bugetelor de apărare ale statelor europene, este lansată inițiativa Smart Defence. Deși formularea „*smart defence*” a fost avansată de către Secretarul General al NATO Anders Fogh Rasmussen, în cadrul prezentării – la Conferința de Securitate de la Munchen din 2011 – necesității unei noi abordări care să „*asigure o mai mare securitate cu mai puține cheltuieli prin eforturi comune și o flexibilitate mai ridicată*”³, inițiativa Smart Defence este lansată un an mai târziu, în cadrul discuțiilor ce au avut loc la Summitul NATO de la Chicago din luna mai anul curent.

Pe scurt, inițiativa poate fi definită drept răspunsul NATO la provocarea împărțirii echitabile a responsabilităților legate de apărare, într-o perioadă caracterizată de austeritate financiară și reduceri severe ale bugetelor naționale pe fondul crizei financiare. În aceste condiții este necesară o echilibrare a cheltuielilor de apărare între SUA și statele europene pe de o parte, și reducerii prăpastiei tehnologice dintre statele aliate europene și SUA prin deținerea de către europeni de capabilități critice operațiilor NATO. Pentru realizarea acestui deziderat, însă, după cum afirma și secretarul general NATO în cadrul prezentării menționate anterior, statele europene trebuie să demonstreze determinare și unitate politică, pentru asigurarea cadrului potrivit investițiilor. În caz contrar, Europa nu poate decât confirma diviziunile politice care o mențin într-o poziție mai puțin solidă, și la mare distanță de cea a SUA⁴. În acest sens, statele europene trebuie să profite de programul *Pooling & Sharing* – program avansat în domeniul apărării la nivelul Uniunii Europene – pentru a proiecta, construi și folosi la comun capabilitățile necesare, cadrul instituțional al NATO fiind cel mai indicat pentru valorificarea cunoștințelor aliaților în scopul identificării și relaționării statelor care au nevoi similare de apărare dar nu dispun de resursele necesare complete pentru a-și realiza independent capabilitățile necesare desfășurării cu succes a operațiilor NATO.

Repere privind cadrul instituțional al cooperării în domeniul apărării în relațiile transatlantice

Deși aduce un suflu nou cooperării transatlantice, inițiativa Smart Defence trebuie să facă față provocărilor aduse de implementarea sa la nivelul Alianței. În

² South China Sea issue explained, China.org.cn, July 18, 2012, la http://www.china.org.cn/china/2012-07/18/content_25941294.htm

³ <http://natolibguides.info/smartdefence>

⁴ Anders Fogh Rasmussen, in NATO Secretary General Calls for „Smart Defence” at Munich Conference, www.nato.int/cps/en/natolive/news_70327.htm

acest sens trebuie dezvoltate instrumente noi care să poată răspunde imperativelor primare ale implementării conceputului de Smart Defence și anume: imperativul financiar, imperativul operațional, imperativul comercial, industrial și juridic.

Succesul cooperării transatlantice în acest sens este direct relaționat sincronizării pieței de apărare Nord-Americane cu piața de apărare europeană. Dacă piața Nord-americană înseamnă în principiu SUA și Canada, în Europa industria de apărare este concentrată în șase state, și anume Franța, Marea Britanie, Germania, Suedia, Italia și Spania. Aceste condiții fac necesar apariția unui cadru transatlantic de cooperare în domeniul industriei de apărare, care să reglementeze activitatea producătorilor de echipamente militare atât în SUA cât și în Europa. În acest sens, credem că un rol important în designul cooperării transatlantice în domeniul apărării îl va avea Agenția Europeană pentru Apărare, cunoscută în special sub titulatura EDA (European Defence Agency). Activitatea EDA a fost proiectată pentru a susține procesul de dezvoltare a capacităților europene de apărare prin consolidarea formulelor de cooperare europene, atât la nivelul producției, respectiv comercializării echipamentelor militare, cât și în ceea ce privește dezvoltarea cercetării științifice și a bazei tehnologice .

Dacă în primii ani de funcționare ai EDA primatul inițiativei privind lansarea de proiecte în domeniul capacităților i-a aparținut în mod exclusiv, ultima perioadă a consemnat rebalansarea rolului statelor membre. Abordarea utilizată de EDA a vizat inițierea programelor în baza unor priorități stabilite mai mult sau mai puțin prin consultarea statelor membre, în baza unui algoritm destul de complicat care viza evaluarea cantitativă a deficitelor de capacități.

Astfel, prin asumarea *Strategiei Europene în domeniul Cercetării și Tehnologiilor* (European Defence Research & Technology - EDRT ⁵), s-a putut realiza o prioritizare a tehnologiilor care necesită investiții din partea statelor membre. În spiritul abordării integrate promovată de EDA, EDRT include și componenta privind modalitățile prin care se pot realiza formule europene de cooperare, orientate în susținerea procesului de dezvoltare a capacităților.

Instrumentele deja create în cadrul instituțional al EDA vor putea constitui o bază solidă de implementare a inițiativei NATO Smart Defence, cu largul concurs al partenerilor nord-americani și într-un cadru echitabil reglementat în ceea ce privește industria de apărare a tuturor statelor membre, România putând, de exemplu, contribui la eventualul consorțiu european ce se va crea în domeniul industriei de

⁵ www.eda.europa.eu.

apărare, valorificând totodată oportunitățile create în domeniul industriei de apărare pentru câștigarea de contracte specifice.

Suportul afirmației noastre privind industria națională de apărare se bazează pe faptul că România a fost și continuă să fie un furnizor de armament și muniție pe piața externă. Credem că industria de apărare are în continuare potențialul de a-și spori contractele de export, existând încă solicitări de la partenerii tradiționali pentru export de armament, însă este nevoie de susținere pentru implementarea unei serii de măsuri tehnice și de marketing care, în condițiile noilor reglementări impuse de implementarea Smart Defence să atragă suport occidental solid care să ducă la participarea unităților industriei de apărare românești în cadrul programelor de construcție testare și livrare a capacităților destinate partenerilor de alianță.

Concluzii

Din punctul nostru de vedere Smart Defence este o inițiativă pragmatică ale cărei scopuri sunt multiple, și anume:

- impulsionează programul european *Pooling & Sharing* care presupune cooperarea în domeniul apărării;
- reduce costurile de apărare ale statelor implicate, asigurând în același timp necesarul capacităților;
- va sprijini progresul tehnologic prin programele de cercetare-dezvoltare;
- va crea un cadru competitiv pe piața echipamentelor destinate apărării;
- va crea instrumente financiare, comerciale, industriale, juridice și operaționale necesare reglementării pieței de apărare la nivel transatlantic;
- apariția unei piețe de apărare comună, pe relația transatlantică, va însemna o contrapondere la deja tradiționala relație ruso-sinică în domeniul apărării.

Deși consecințele pozitive ale implementării inițiativei Smart defence sunt numeroase, există câteva aspecte care pot întârzia funcționalitatea proiectului. Dintre acestea menționăm:

- scăderea flexibilității strategice prin specializarea capacităților realizate în colaborare între aliați;
- posibilitatea realizării unității deciziei politice privind utilizarea la nivel multinațional a capacităților împărțite în comun de către aliați. Pentru realizarea unității la nivel de decizie în statele membre sunt necesare procese similare de luare a deciziei la nivelul fiecărui stat aliat, statele implicate să aibă proiectate interese naționale convergente;
- tendința guvernelor naționale de a-și proteja industria proprie de apărare în detrimentul partenerilor de alianță, având în vedere că transformările în

domeniul apărării prin consorții sau fuziuni ale diferitelor companii ar putea duce la costuri sociale (concedieri de personal, de exemplu);

- apariția unor mișcări naționaliste pe fondul transformărilor impuse de Smart Defence, având în vedere că procesul de luare a deciziei la nivel național, prin autoritățile statului, implică într-o măsură semnificativă procesul de transfer de suveranitate de la nivel statal către o entitate supra-statală.

În ciuda acestor aspecte, credem însă că, pentru a testa potențialul inițiativei, se pot folosi, în stadiu incipient, cel puțin la nivelul statelor aliante europene, cadrele create de *battle groups*, sau de exercițiile multinaționale de tipul celor desfășurate în Marea Neagră. Evident, factorii decizionali de la nivel politic vor trebui să propună noi politici care să permită atragerea unor resurse financiare, fără de care, orice program de cercetare-dezvoltare, testare sau implementare a unor noi echipamente, nu va putea fi desfășurat, scăzând, prin urmare capacitatea de răspuns operațional a fiecărui stat membru.

BIBLIOGRAFIE

A More Secure Europe in A Better World, Strategia de Securitate a Uniunii Europene.

Strategia în domeniul armamentelor disponibil în format electronic la adresa <http://www.eda.europa.eu>.

NATO Multimedia Library, <http://www.nato.int/cps/en/SID-D2CA534C-8E70CC02/natolive/63349.htm>

Colecția revistei *Impact strategic*, la <http://cssas.unap.ro/ro/is.htm>

